

Časná výživa a riziko celiakie

MUDr. Pavel Frühauf, CSc.

Klinika pediatrie a dědičných poruch metabolismu 1. LF UK a VFN Praha

V populaci s genetickým rizikem (GR+, HLA DQ2/DQ8 pozitivní) rozvoje CD (celiakie) výlučné nebo žádné kojení a delší doba kojení nesnížily riziko vzniku CD/CDA (pozitivita antitransglutaminázy nebo antiendomysálních protilátek) v dětství při zavedení lepku nebyla spojena s kumulativním rizikem CD/CDA. Důkazy ze šesti observačních studií naznačují, že konzumace vyššího množství lepku při odstavení a/nebo po něm může zvýšit riziko CD. Neexistují dostatečné důkazy pro stanovení množství lepku spojeného se zvýšeným rizikem CD/CDA. Pokud jde o to, zda postupy kojenecké výživy modulují riziko spojené s různými genotypy HLA, výsledky byly nekonzistentní.

Klíčová slova: celiakie, výživa.

Early feeding practices and the risk of coeliac disease

In the population at genetic risk of developing CD (HLA DQ2/DQ8-positive), exclusive or any breastfeeding and longer breastfeeding duration did not reduce the risk of developing CD/CDA during childhood. Age at gluten introduction was not associated with cumulative CD/CDA risk. Evidence from six observational studies suggests that consumption of a higher amount of gluten at weaning and/or thereafter may increase CD risk. There is insufficient evidence to determine the amount of gluten associated with an increased CD/CDA risk. Regarding whether infant feeding practices modulate the risk conferred by different HLA genotypes results were inconsistent.

Key words: celiac, nutrition.

DECLARATIONS:

Declaration of originality:

The manuscript is original and has not been published or submitted elsewhere.

Ethical principles compliance:

The authors attest that their study was approved by the local Ethical Committee and is in compliance with human studies and animal welfare regulations of the authors' institutions as well as with the World Medical Association Declaration of Helsinki on Ethical Principles for Medical Research Involving Human Subjects adopted by the 18th WMA General Assembly in Helsinki, Finland, in June 1964, with subsequent amendments, as well as with the ICMJE Recommendations for the Conduct, Reporting, Editing, and Publication of Scholarly Work in Medical Journals, updated in December 2018, including patient consent where appropriate.

Conflict of interest and financial disclosures:

None.

Funding/Support:

None.

Cit. zkr: *Pediatr. praxi.* 2024;25(2):120-121

Článek přijat redakcí: 9. 11. 2023

MUDr. Pavel Frühauf, CSc.

fruhauf.pavel@vfn.cz

Tab. 1. Intervence a míra rizika

Intervence	Riziko	RCT	Kohortové studie	Případové studie
Kojení	GR+	Žádný rozdíl v riziku CD/CDA (1 RCT) pro jakékoli výlučné kojení	Žádný rozdíl v riziku CDA (2 studie) pro jakékoli a výlučné kojení	Žádný rozdíl v riziku CD (metaanalýza 4 studií) pro jakékoli a výlučné kojení
	GR-	N	N	N
Délka kojení	GR+	Žádný rozdíl v riziku CD (2 RCT) po dobu trvání jakéhokoli výlučného kojení Žádný rozdíl v riziku CDA (2 RCT) po dobu trvání jakéhokoli kojení nebo výlučného kojení	Žádný rozdíl v riziku CD (1 studie) po dobu trvání jakéhokoli kojení nebo výlučného kojení Žádný rozdíl v riziku CDA (4 studie) po dobu trvání jakéhokoli kojení nebo výlučného kojení (<i>s výjimkou 1 korelační studie</i>)	Žádný rozdíl v riziku CD (5 studií) po dobu trvání kojení (<i>s výjimkou 1 studie</i>)
	GR-	N	Žádný rozdíl v riziku CD (2 studie) při jakémkoliv nebo výlučném kojení	N
Kojení při zavádění lepku	GR+	Žádný rozdíl v riziku CD (2 RCT) Žádný rozdíl v riziku CDA (1 RCT)	Žádný rozdíl v riziku CD (1 studie) u kojených ≤ 1 a > 1 měsíc při zavádění lepku Smíšené výsledky pro riziko CDA (2 studie)	Snížené riziko CD (5 studií, včetně metaanalýzy 4 studií)
	GR-	N	Žádný rozdíl v riziku CD (1 studie)	N
Věk zavedení lepku	GR+	Žádný rozdíl v riziku CD (4 RCT) při jakémkoli porovnání časových bodů Smíšené výsledky pro riziko CDA (4 RCT): rozdíl pouze po 12 vs. 6 měsících po 1 roce (1 RCT) a ve věku 2 let (metaanalýza 2 RCT)	Žádný rozdíl v riziku CD pro 4 vs. 4–6 vs. > 6 měsíců (metaanalýza 2 studií) a průměrný věk zavedení lepku (jedna studie) Žádný rozdíl v riziku CDA (4 studie)	Žádný rozdíl v riziku CD (5 studií) se 2 výjimkami: rozdíl pouze ve 2 ze 6 srovnání (≤ 3 a po 7–12 měsících)
	GR-	Žádný rozdíl v riziku CD a CDA (1 RCT)	Žádný rozdíl v riziku CD pro < 4 vs. ≥ 6; < 4 vs. 4–6; a ≤ 4 vs. 5–6 měsíců (2 studie), ale snížené riziko CD po dobu 4–6 vs. ≥ 6 měsíců (1 studie)	N

Tab. 1. Intervence a míra rizika – pokračování

Intervence	Riziko	RCT	Kohortové studie	Případové studie
Množství přijímaného lepku	GR+	N	Zvýšené riziko CD spojené s vyšší konzumací lepku (3 studie) a CDA (1 studie)	Zvýšené riziko CD spojené s vyšší konzumací lepku (3 studie)
	GR-	N	Zvýšené riziko CD ve věku 18 měsíců, omezené na 2. a 4. kvartil příjmu lepku (jedna studie)	N
Druh zaváděné potravin obsahující lepek	GR+	N	Zvýšené riziko CD/CDA při vysokém denním příjmu pečiva (> 18,3 g/den) vs. bez příjmu chleba po 12 měsících; a pouze pro CDA pro nízký denní příjem kaší (≤ 158 g/den) po 9 měsících (1 studie) Žádný rozdíl v riziku CDA u kravského mléka, bezlepkových pevných potravin nebo pevných potravin obsahujících lepek (1 studie)	Zvýšené riziko CD, pokud byl lepek zaveden s následnou výživou, ale ne s pevnou stravou (metaanalýza 2 studií) Zvýšené riziko CD při zavedení lepku s pšeničnými obilovinami, ale ne u ječmene a ovsu (1 studie) Žádný rozdíl v riziku CD při následném kojení a kaši (1 studie)
	GR-	N	N	N
Lepek během laktace	GR+	N	N	N
Genetická predispozice		N	Žádná souvislost mezi různými genotypy HLA DQ2 (2 studie), s jednou výjimkou, HLA DQ2.2/DQ7 (1 studie)	Žádný rozdíl v riziku CD mezi HLA haplotypy (heterozygoti a homozygoti) (1 studie) Souvislost mezi vyšším příjmem lepku a rizikem CD u DR3-DQ2 homozygotů a heterozygotů, ale bez rozdílu v distribuci tercilů a různých rizikových genotypch HLA (1 studie)

CD – celiakie, CDA – autoimunita celiakie, N – nejsou data, RCT – randomizovaná kontrolovaná studie

Závěr

U populace s genetickým rizikem CD nemá kojení a věk při zavedení lepku žádný vliv na jeho kumulativní výskyt v dětství. Existují určité důkazy o vlivu množství lepku zkonsumovaného při odstavení a/nebo po něm na riziko CD/CDA.

LITERATURA

1. Szajewska H, Shamir R, Stróżyk A, et al. PreventCD project group. Systematic review: early feeding practices and the risk of coeliac disease. A 2022 update and revision. Aliment Pharmacol Ther. 2023;57(1):8-22.